

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	15
--------------------	----

Rozdział 1

POLSKI SYSTEM BANKOWY	17
1.1. System bankowy jako część systemu finansowego	18
1.1.1. Instytucje finansowe i ich rola w gospodarce	19
1.1.2. Kapitały instytucji finansowych	20
1.1.3. Zależność instytucji finansowych od zaufania publicznego	21
1.1.4. Konkurencja i współpraca między instytucjami finansowymi	23
1.2. Obecny polski system bankowy	25
1.2.1. Ewolucja polskiego systemu bankowego	25
1.2.2. Nowe podstawy prawne polskiego systemu bankowego	27
1.2.3. Obecny kształt polskiego systemu bankowego	28
1.2.4. Typy banków	29
1.3. Nadzór bankowy	31
1.3.1. Skład i organizacja Komisji Nadzoru Finansowego	31
1.3.2. Nadzór a bezpieczeństwo depozytów	32
1.3.3. Reglamentacja działalności banków przez Komisję Nadzoru Finansowego	33
1.3.4. Postępowanie w przypadku trudnej sytuacji banku	35
1.4. Narodowy Bank Polski	37
1.4.1. Historia Narodowego Banku Polskiego	37
1.4.2. Organizacja i podstawowe zadania NBP	38
1.4.3. Kredyty NBP i polityka stóp procentowych	39
1.4.4. Emisja papierów wartościowych i operacje otwartego rynku	41
1.5. Banki komercyjne w polskim systemie bankowym	42
1.5.1. Zysk jako cel działania banku	42
1.5.2. Liczba banków komercyjnych	44

1.5.3. Zróżnicowanie banków komercyjnych	45
1.5.4. Struktura własności banków	46
1.6. Banki spółdzielcze	50
1.6.1. Cel działania banków spółdzielczych	50
1.6.2. Najnowsza historia banków spółdzielczych	51
1.6.3. Zasady działania banków spółdzielczych	54
1.7. Kasy oszczędnościowo-kredytowe	55
1.8. Instytucje i przedsiębiorstwa wspierające polski system bankowy	56
1.8.1. Związek Banków Polskich	56
1.8.2. Krajowa Izba Rozliczeniowa	57
1.8.3. Biuro Informacji Kredytowej	57
1.8.4. Bankowy Fundusz Gwarancyjny	58
1.9. Polski system bankowy a Unia Europejska	58
1.9.1. Standardy prawne Unii Europejskiej	59
1.9.2. Proces dostosowania polskiego prawa bankowego do standardów Unii	61
1.9.3. Problem dostosowania polskich banków do walki konkurencyjnej w ramach Unii	62

Rozdział 2

PRZEDSIĘBIORSTWO BANKOWE	64
2.1. Bank jako specyficzna forma przedsiębiorstwa	65
2.1.1. Specyfika banku w dziedzinie prawa i księgowości	65
2.1.2. Czynności bankowe	66
2.1.3. Outsourcing bankowy — przenoszenie czynności bankowych poza bank	67
2.2. Organy kierownicze banku	69
2.2.1. Najważniejsze organy kierownicze	69
2.2.2. Walne zgromadzenie akcjonariuszy	70
2.2.3. Rada nadzorcza banku	72
2.2.4. Zarząd	73
2.3. Centrala i sieć terenowa banku	75
2.3.1. Funkcje zarządcze centrali banku	75
2.3.2. Dochodowe funkcje centrali banku	76
2.3.3. Planowanie rozwoju	77
2.3.4. Sieć placówek terenowych	78
2.3.5. Placówki partnerskie	80
2.4. Pracownicy banku	81
2.4.1. Polityka kadrowa	81
2.4.2. Wielkość zatrudnienia	82
2.4.3. Zmiana struktury zatrudnienia	83
2.5. Operacje i produkty bankowe	84

2.5.1. Operacje bankowe	85
2.5.2. Produkty bankowe	86
2.6. Marketing bankowy	88
2.6.1. Podstawy strategii marketingowych	88
2.6.2. Program marketingowy	88
2.6.3. Wizerunek banku	90
2.7. Bankowe grupy kapitałowe	91
2.7.1. Korzyści z utworzenia bankowej grupy kapitałowej	91
2.7.2. Przedsiębiorstwa wchodzące w skład grup kapitałowych	92
2.7.3. Obecny kształt bankowych grup kapitałowych	94

Rozdział 3

POLITYKA AKTYWÓW I PASYWÓW BANKU

96

3.1. Bilans banku	96
3.1.1. Bilanse opracowywane przez banki	96
3.1.2. Pasywa banków	97
3.1.3. Aktywa banków	99
3.1.4. Układ bilansu	100
3.2. Kreacja pieniądza i koncentracja kapitałów przez bank	101
3.2.1. Kreacja pieniądza przez bank	101
3.2.2. Koncentracja kapitałów	101
3.3. Transformacja pieniądza w czasie	102
3.3.1. Proces transformacji pieniądza w czasie	102
3.3.2. Złota reguła bankowa	104
3.3.3. Reguła osadu we wkładach	104
3.3.4. Cykle depozytowe	105
3.3.5. Bankowa polityka zwiększania stabilności lokat	106
3.4. Struktura stóp procentowych i dochodowość operacji bankowych	108
3.4.1. Opłacalność wzrostu napływu pieniądza	108
3.4.2. Średni koszt pozyskania pieniądza przez bank	108
3.5. Zysk banku i jego osiaganie	110
3.5.1. Wynik na podstawowych operacjach bankowych	110
3.5.2. Obliczanie zysku netto	111
3.5.3. Ocena sytuacji banku	113
3.5.4. Wskaźniki ROA, ROE i analiza Du Pont'a	113
3.6. Zysk, płynność i ryzyko	115
3.6.1. Najważniejsze typy ryzyka banku	115
3.6.2. Ryzyko utraty płynności	116
3.6.3. Współzależność między zyskiem, ryzykiem i płynnością	119
3.6.4. Sekurytyzacja aktywów	120

Rozdział 4

KAPITAŁY WŁASNE BANKU	122
4.1. Skład i wielkość kapitałów własnych	122
4.1.1. Podział kapitałów własnych	122
4.1.2. Udział kapitałów własnych w pasywach	124
4.2. Rola i funkcje kapitałów własnych banków	126
4.2.1. Funkcja finansowa kapitałów własnych	126
4.2.2. Kapitały własne jako zabezpieczenie depozytów	127
4.2.3. Kapitały własne a normy ostrożnościowe	128
4.2.4. Włączanie zysków do kapitałów własnych	129
4.3. Kapitał akcyjny banku	130
4.4. Kapitały zapasowe i rezerwowe	131

Rozdział 5

KAPITAŁY OBCE WYKORZYSTYWANE PRZEZ BANK	133
5.1. Rola kapitałów obcych w banku	133
5.2. Depozyty klientów	134
5.2.1. Udział depozytów w finansowaniu działalności banku	134
5.2.2. Znaczenie depozytów gospodarstw domowych dla banków	134
5.2.3. Rachunki depozytowe	135
5.2.4. Typy rachunków depozytowych	137
5.3. Lokaty bieżące	138
5.3.1. Charakterystyka lokat bieżących	138
5.3.2. Oprocentowanie rachunków bieżących	140
5.3.3. Rachunki bieżące jako źródło „taniego pieniądza”	141
5.3.4. Rezerwy obowiązkowe i podatki od depozytów bieżących	142
5.4. Depozyty terminowe	142
5.4.1. Cechy charakterystyczne depozytów terminowych	142
5.4.2. Oprocentowanie depozytów terminowych	143
5.4.3. Kapitalizacja odsetek	144
5.4.4. Lokaty strukturyzowane	145
5.4.5. Depozyty oszczędnościowe	146
5.4.6. Rezerwa obowiązkowa i podatki od depozytów terminowych	146
5.5. Depozyty walutowe	146
5.5.1. Oprocentowanie depozytów walutowych	147
5.5.2. Dochodowość depozytów walutowych	148
5.6. Lokaty międzybankowe bierne	149
5.6.1. Podstawowe funkcje lokat międzybankowych	149

5.6.2. Mechanizm lokat międzybankowych	150
5.6.3. Korzyści z pozyskiwania lokat międzybankowych	151
5.7. Emisja papierów wartościowych dłużnych przez bank	152
5.7.1. Bankowe papiery wartościowe dłużne	152
5.7.2. Bony bankowe	153
5.7.3. Obligacje bankowe	154
5.7.4. Certyfikaty depozytowe	154
5.8. Ryzyko stopy procentowej	155
5.8.1. Ryzyko stopy procentowej przy operacjach pasywnych	156
5.8.2. Ryzyko przy operacjach aktywnych	156

Rozdział 6

AKTYWA BANKOWE 158

6.1. Skład aktywów	158
6.2. Aktywa pracujące i niepracujące	159
6.2.1. Podział aktywów banków i przedsiębiorstw produkcyjnych	159
6.2.2. Aktywa niepracujące	161
6.2.3. Aktywa pracujące	162
6.3. Kredyty i ich znaczenie dla gospodarki banku	163
6.3.1. Kredyty — najważniejszy składnik aktywów	163
6.3.2. Wskaźniki roli kredytów	164
6.4. Bankowe inwestycje w papiery wartościowe	166
6.4.1. Najważniejsze typy papierów wartościowych	166
6.4.2. Inwestycje w bony skarbowe	167
6.4.3. Płynność i koszty obrotu papierami skarbowymi	168
6.4.4. Marża zysku na papierach wartościowych	169
6.4.5. Bankowe inwestycje w akcje przedsiębiorstw	170
6.5. Inne operacje aktywne	171
6.5.1. Lokaty międzybankowe czynne	171
6.5.2. Bankowy obrót wekslowy	172
6.5.3. Faktoring	174

Rozdział 7

UDZIELANIE I SPŁATA KREDYTÓW 176

7.1. Prawne podstawy działalności kredytowej	176
7.1.1. Kredyt a pożyczka	176
7.1.2. Umowa kredytowa	177
7.1.3. Kredyt bez umowy	179
7.2. Ryzyko kredytowe	180

7.2.1. Czynniki zwiększające ryzyko	180
7.2.2. Inflacja a ryzyko kredytowe	182
7.3. Procedury kredytowe	183
7.3.1. Selekcja klientów dzięki procedurom kredytowym	183
7.3.2. Segmentacja klientów	184
7.3.3. Charakterystyka procedur kredytowych	185
7.3.4. Dokumentacja kredytowa klienta	187
7.3.5. Zdolność kredytowa	190
7.3.6. Weryfikacja dokumentacji kredytowej	190
7.3.7. Analiza wskaźnikowa i credit-scoring	193
7.3.8. Decyzja kredytowa i monitoring kredytu	195
7.4. Zabezpieczenia kredytów	196
7.4.1. Typy zabezpieczeń	196
7.4.2. Zabezpieczenia osobiste, weksel własny in blanco, poręczenia i gwarancje	198
7.4.3. Zabezpieczenia rzeczowe, przewłaszczenie, zastaw i hipoteka	200
7.4.4. Ubezpieczenie kredytu i cesja polisy ubezpieczeniowej	203
7.4.5. Problem realnej wartości zabezpieczeń	203
7.5. Koszt kredytu, oprocentowanie i prowizja	206
7.5.1. Minimalny i maksymalny koszt kredytu	206
7.5.2. Oprocentowanie kredytu	207
7.5.3. Prowizja kredytowa	210
7.5.4. Inne koszty kredytu	211
7.5.5. Zasady obliczania marży kredytowej	212
7.5.6. Podatki a koszt kredytu	214
7.6. Zasady spłaty kredytu	214
7.6.1. Rozkład spłat i plan spłat	214
7.6.2. Wpływ karencji rat kredytowych na koszt kredytu	215
7.6.3. Wpływ typu rat kredytowych na koszt kredytu	219
7.6.4. Kredyt refinansowy i konsolidacyjny	220
7.7. Kredyty w sytuacji nieregularnej (złe kredyty)	220
7.7.1. Wielkość złych kredytów	220
7.7.2. Konsekwencje niespłacenia kredytu dla kredytobiorcy i dla banku ...	222
7.7.3. Ogólne zasady postępowania banku przy złych kredytach	224
7.8. Windykacja kredytów	225
7.8.1. Polubowne przejmowanie zabezpieczeń	225
7.8.2. Bankowy tytuł egzekucyjny i egzekucja komornicza	226
7.8.3. Rezultaty windykacji dla banku	227
7.9. Restrukturyzacja kredytów	228
7.9.1. Umowy restrukturyzacyjne	228
7.9.2. Rezultaty restrukturyzacji kredytów	229
7.10. Sprzedaż należności kredytowych, sekurytyzacja	230

Rozdział 8

RODZAJE KREDYTÓW..... 231

8.1. Polityka portfela kredytowego	231
8.2. Podstawowe typy kredytów	232
8.2.1. Podział kredytów ze względu na okres kredytowania	232
8.2.2. Kredyty złotowe i walutowe	233
8.2.3. Kredyty gotówkowe i bezgotówkowe	234
8.2.4. Kredyty w rachunku bieżącym i w rachunku kredytowym	235
8.2.5. Kredyty komercyjne i preferencyjne	235
8.2.6. Podział kredytów ze względu na ich przeznaczenie	235
8.3. Kredyty gospodarcze	236
8.3.1. Kredyty obrotowe	237
8.3.2. Kredyty inwestycyjne	238
8.3.3. Kredyty pomostowe	240
8.3.4. Kredyty w rachunku bieżącym dla przedsiębiorstw	241
8.4. Kredyty dla ludności	244
8.4.1. Wzrost znaczenia kredytów dla ludności	244
8.4.2. Prawne zasady udzielania kredytów konsumpcyjnych	245
8.4.3. Kredyty ratalne	246
8.4.4. Kredyty samochodowe	247
8.4.5. Kredyty w rachunku bieżącym dla ludności	248
8.4.6. Kredyty gotówkowe	249
8.4.7. Kredyty lombardowe	249
8.5. Kredyty budowlano-mieszkaniowe	250
8.5.1. Charakterystyka kredytów budowlano-mieszkaniowych	250
8.5.2. Kredyty budowlane	251
8.5.3. Kredyty mieszkaniowe	253
8.6. Kredyty preferencyjne	256
8.6.1. Mechanizm kredytu preferencyjnego	256
8.6.2. Ekonomiczne znaczenie kredytów preferencyjnych	258
8.7. Funkcje kredytowe kart płatniczych	259
8.8. Zmiana struktury kredytów	260
8.8.1. Rola kredytów gospodarczych	260
8.8.2. Kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw	260

Rozdział 9

OPERACJE ROZLICZENIOWE..... 262

9.1. Cechy charakterystyczne operacji pośredniczących	262
9.2. Rozliczenia gotówkowe i bezgotówkowe	263
9.2.1. Charakterystyka operacji rozliczeniowych	263

9.2.2. Rozliczenia gotówkowe	264
9.2.3. Rozliczenia bezgotówkowe	264
9.3. Rozliczenia krajowe	265
9.3.1. Polecenie przelewu	265
9.3.2. Polecenie zapłaty	266
9.3.3. Rola Krajowej Izby Rozliczeniowej w rozliczeniach międzybankowych	267
9.3.4. Rozliczenia finansowe między bankami	268
9.4. Transfery zagraniczne	269
9.4.1. Operacje zagraniczne	269
9.4.2. Polecenie wypłaty	270
9.4.3. Banki-korespondenci	271
9.4.4. SWIFT	272
9.5. Operacje akredytywy i inkasa dokumentowego	273
9.5.1. Mechanizm akredytywy dokumentowej	273
9.5.2. Inkaso dokumentowe	274
9.6. Czeki i karty płatnicze jako instrumenty rozliczeniowe	275
9.6.1. Charakterystyka i typy czeków	275
9.6.2. Karty płatnicze	276

Rozdział 10

POŚREDNICTWO BANKÓW W OBROcie PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI 279

10.1. Bankowe operacje papierami wartościowymi	279
10.1.1. Bankowość inwestycyjna	279
10.1.2. Typy papierów wartościowych	280
10.1.3. Cena i oprocentowanie papierów dłużnych	281
10.2. Pośrednictwo banków w sprzedaży papierów skarbowych	281
10.3. Zarządzanie portfelem papierów wartościowych klienta	283
10.4. Pośrednictwo w emisji papierów wartościowych dłużnych przed- siębiorstw i gmin	285
10.4.1. Rozwój emisji papierów dłużnych przedsiębiorstw	285
10.4.2. Korzyści emitenta i straty systemu bankowego	286
10.4.3. Korzyści banku-subemitenta	287
10.5. Pośrednictwo w emisji akcji przedsiębiorstw	288
10.5.1. Rola subemitenta akcji	288
10.5.2. Gwarancje sukcesu emisji	289

Rozdział 11

INNE OPERACJE POŚREDNICZĄCE BANKÓW 291

11.1. Gwarancje bankowe	291
--------------------------------------	------------

11.1.1. Mechanizm gwarancji	291
11.1.2. Typy gwarancji	293
11.1.3. Gwarancje kredytowe	293
11.1.4. Gwarancje zabezpieczające zapłatę za towary i usługi	294
11.1.5. Gwarancje przetargowe (wadialne)	294
11.2. Operacje walutowe	295
11.2.1. Różnice kursowe	295
11.2.2. Ryzyko kursowe	296
11.3. Operacje kasowo-skarbcowe	297
11.4. Operacje bankowe związane z instrumentami pochodnymi ...	298
11.4.1. Podstawowe typy transakcji pochodnych	299
11.4.2. Transakcje terminowe	300
11.4.3. Transakcje opcyjne	300
11.4.4. Warranty	301

Rozdział 12

NOWE TECHNOLOGIE

A PRACA BANKÓW 303

12.1. Problemy związane z rewolucją informatyczną	303
12.1.1. Trudności i zagrożenia związane z informatyzacją banków	303
12.1.2. Podpis elektroniczny	304
12.2. Informatyka a organizacja pracy w banku	305
12.2.1. Przyspieszenie obiegu informacji w banku	305
12.2.2. Informatyka w bankowej sprawozdawczości i kontroli	306
12.2.3. Funkcje komputerów	306
12.3. Bankowość poza bankiem	307
12.3.1. Bankomaty i karty płatnicze	307
12.3.2. Home banking	308
12.3.3. Bankowość internetowa	309
12.3.4. Operacje bankowe wykonywane za pomocą telefonu komórkowego	311
12.4. Wirtualne banki	312

LITERATURA	314
-------------------------	------------